

זנות כזירה של אלימות: נקודת המבט של התקשורת*

אודליה דיין-גבאי**

תקציר

המחקר מבקש לבחון כיצד התקשורת הישראלית מסגרה את תופעת הזנות כזירה של אלימות וניצול ב-11 השנים שקדמו לחקיקת החוק לאיסור צריכת זנות (2008-2018), בהסתמך על ניתוח ביקורתי ונרטיבי של 1,308 פריטים עיתונאיים שנדלו משלושה אתרי חדשות: הארץ, וואלה ו-ynet. המחקר נשען על גישת ניתוח שיח ביקורתי (Critical Discourse Analysis - CDA) וחקר נרטיבי, כדי לחשוף את המשמעויות הגלויות והסמויות של הטקסט העיתונאי ולהתחקות אחר עיצובם של נרטיבים ונורמות תרבותיים. הניתוח שואב מתפיסה פמיניסטית ביקורתית, הרואה בכל מחקר יצירה מובנית חברתית, תלוית הקשר ויחסי כוח. הדבר נכון במיוחד במחקר מסוג זה, העוסק בתופעת הזנות, שההטיה המגדרית הברורה שלה מחייבת אותנו להתבונן גם בהקשר החברתי של חוסר השוויון בין המינים. מחקר זה מצא נרטיבים תקשורתיים שמתארים את הזנות כזירה של אלימות באמצעות שימוש במונחים שמקשרים בין תופעת הזנות ובין אלימות, ניצול וכפייה, ובד בבד לשיח בעל מאפיינים של הסברה וחינוך שמטרתו לנפץ מיתוסים תרבותיים.

מבוא

בדצמבר 2018 אימצה ישראל את החוק לאיסור צריכת זנות, אשר מבטא תפיסה של זנות כאלימות מגדרית, כפייה וניצול. חוק זה אינו מובן מאליה לנוכח רוח התקופה

* מאמר זה מוקדש לזכרה של פרופ' אסתר שלי-ניומן, אשר הנחתה במסירות ובמקצועיות את עבודת הדוקטורט שעליה מתבסס מאמר זה. פרופ' שלי-ניומן, חוקרת מוערכת וותיקה, לשעבר ראשת המחלקה לתקשורת ועיתונאות באוניברסיטה העברית בירושלים, עסקה במחקרה בשפה, מגדר, פולקלור ותרבות. היא הייתה לי עוגן, השראה ומגדלור. יהי זכרה ברוך.

** ד"ר אודליה דיין-גבאי, המכללה האקדמית ספיר, האוניברסיטה העברית בירושלים
המכללה האקדמית אשקלון (odeldayan@gmail.com)

הניאו-ליברלית של ימינו, ועל כן ראוי להסביר ולנתח את מקומה של התקשורת בהחלטה זאת.

המחקר הנוכחי נשען על ההנחה כי המדיה היא אחד מגופי עיצוב התודעה בחברה המודרנית, הממלאת תפקיד משמעותי בהבניית תופעות חברתיות, וכי לטיפול התקשורתי בנושא מסוים עשויות להיות השלכות, כמו הבאת הנושא הנדון לדיון ציבורי ולטיפול ממסדי (ברק-ברנדס, 1999; 1996; Scheufele, 2015; Cotter, 2015). הוא בודק כיצד גופי תקשורת ישראלים מסגרו את תופעת הזנות כזירה של אלימות וניצול בשנים שקדמו לחקיקה (2008-2018), בהסתמך על ניתוח ביקורתי, נרטיבי ותמטי של 1,308 פריטים עיתונאיים שנדלו משלושה אתרי חדשות: **הארץ**, **וואלה** ו**Ynet**.

הטקסטים נבחנו באמצעות ניתוח שיח ביקורתי, בשל תשומת הלב שהוא מקדיש לתפקיד הכוח (Smith & Bell, 2007), ומשום שהוא מתמקד באופן שבו יחסים מבניים של אפליה, עוצמה ופיקוח באים לידי ביטוי בשפה (Wodak & Meyer, 2001). השיטה, מעצם היותה ביקורתית, מניחה מראש כי הלשון מבטאת היעדר שוויון ומאבקי כוח בין קבוצות חברתיות שונות (Blommaert, 2005), מה שהופך אותה גם לזירה מרכזית לשינוי ולמאבק נגד עוולות חברתיות (קופפרברג, 2010). במקביל הטקסטים נבחנו באופן נרטיבי, מתוך ההבנה כי כל נרטיב הוא תוצר של שורת בחירות (מודעות ולא מודעות), שלכל אחת מהן יש משמעות (נגבי, 2009).

מחקר זה מתעתד להוסיף לגוף המחקרי הקיים בנוגע לזנות ולסיקור התקשורת של קבוצות שוליים בעלות היבט מגדרי מובהק, כמו גם לעודד את חשיפת המורכבות הטמונה במבנים קיימים (מגדרי, תרבותי, קפיטליסטי) שמאפשרים את קיומה של תופעת הזנות ואף תורמים לצמיחתה.

סקירת ספרות

סוגיית הזנות: פרדיגמת זיכוי או עיסוק לגיטימי?

בספרות המקצועית רווחות כמה נקודות מבט לגבי חקר הזנות (סנטו וברגר, 2015). ככלל, אפשר לומר שהזנות והדיון על אודותיה היא סוגיה קלאסית החושפת את הקיטוב בין הפמיניזמים, ובעיקר בין הזרם הרדיקלי לזרם הליברלי. אף שתופעת הזנות כוללת מורכבויות חברתיות, רגשיות ופסיכולוגיות, וחלוקה סמיו-דיכוטומית לשתיה גישות עלולה לרדד נושא שדורש דיון מעמיק, לשם הבנת אופני המסגור התקשורתי, המחקר הנוכחי נסמך על הארגון הכללי של הבנות בנוגע לתופעה דרך שתי פרדיגמות:

דיכוי לעומת עיסוק לגיטימי. אלו מודלים מנוגדים בתכלית, משום שהם מבוססים על הנחות שונות לחלוטין (Weitzer, 2009). את הפרדיגמה הרואה בזנות כלי לדיכוי בחברה פטריארכלית וביטוי לאלימות נגד נשים אפשר לשייך לעקרונות בגישת הפמיניזם הרדיקלי, בעוד את הגישה שרואה בזנות עבודה אפשר לשייך לעקרונות בגישת הפמיניזם הליברלי (פרקר ופלד, 2009).¹

התפיסה הפמיניסטית הרדיקלית רואה בזנות על כל סוגיה ביטוי לאלימות, ניצול ודיכוי של נשים באשר הן, וכלי לשימור נחיתותן החברתית, הכלכלית והפוליטית (אלמוג, 2008; גור, 2008; הרצוג ושדמי, 2013; קמיר, 2002; Ekberg, 1997; Dworkin, 2004; MacKinnon, 1993, 2017). המשפטנית קתרין מקינון (MacKinnon, 1993), אחת מההוגות הפמיניסטיות הרדיקליות הבולטות כיום, טוענת כי לנוכח האלימות כלפי נשים לאורך ההיסטוריה יש לראות בזנות לא פעולה טבעית או בחירה מרצון, אלא צורה של אלימות מגדרית. מנקודת מבט זו, זנות היא מוסד חברתי אכזרי ודכאני, הנמצא על רצף האלימות המופנית כלפי נשים (Barry, 1995), נקרא גם "עבדות לבנה" (white slavery) ויוצר טראומות שהן בין הקשות ביותר בתרבות המערבית (גור, 2008). קוי, סמיליי וטיילר (Coy et al., 2019) טוענות בהקשר זה כי פטריארכיה, גזענות וקפיטליזם מבוססים על היררכיה של ערך אנושי, והזנות מנציחה ומשמרת היררכיה זו בכך שהיא מעניקה, בין היתר, לגיטימציה לזכאותם לכאורה של גברים להרוויח מגופן של נשים, נערות וילדות תוך איום מתמיד באלימות נגדן. גישה זו משתקפת בשפה עצמה: הזנות לא תתואר כ"עבודת מין" (sex work), אלא כמכירה של גופן ומיניותן של נשים לשימוש זמני של גברים (קמיר, 2007), או כשימוש בגוף של נשים בידי גברים לצורך מין (Dworkin, 1993) - כאשר ההיבט של הניצול ויחסי הכוח המגדריים מובנה בעצם ההגדרה (Coy, 2012). כמו כן, הגברים שמשתמשים בגופן של הנשים יכוננו "צרכני זנות" או "זנאים" ויוצגו כמדכאים ופוגעים, והנשים יכוננו "נשים בזנות" (prostituted women) או "שורדות זנות" (survivors) - בכך מתבטאת התפיסה כי הזנות היא זירה של אלימות ולא עבודה לגיטימית (Barry, 1995; Farley, 2004).

לעומת זאת, בפמיניזם הליברלי יש גישות המתייחסות לזנות במונחים של בחירה, חופש עיסוק וסוכנות (agency). יש גם מי שמאמינים כי זנות עשויה לתרום להעצמת נשים ולבטא כוח נשי, שליטה של נשים על חייהן ואף חתרנות נגד דיכוי פטריארכלי (Weitzer, 2009). בהקשר זה חוקרות שונות (O'Neill et al., 2009; Pitcher, 2019; Sanders, 2006) רואות בזנות "עבודת מין" (sex work), מתוך תפיסתה כבחירה אישית של נשים העוסקות בה. לפי פרדיגמה זו אין ב"עבודת מין" אף היבט אינהרנטי שבגינה יש למנוע התייחסות לזנות כעבודה, אלא מדובר בסחר חליפין המשיא רווח לשני הצדדים, כמו כל עסקה כלכלית. יש הטוענים כי בהיבטים רבים יש דמיון בין עבודת מין

ובין עבודות שירות וטיפול אחרות שמבצעות נשים (טיפול פיזי, עיסוי, פסיכותרפיה, טיפול בקשישים ועוד) (McLeod, 1982). עוד נטען כי הזנות מאפשרת לנשים הסובלות משוליות מרובה ניעות כלכלית ושיפור מצבן הסוציאלי-אקונומי (Agustín, 2007). בהתאמה, השפה הנבחרת תכלול מונחים כגון "עבודות מין", "עובדות מין" ו"לקוחות", אשר מצביעים על בחירה ולגיטימציה, וזאת בניגוד לגישה הרדיקלית, שרואה בכך מכבסת מילים שמכשירה ניצול מיני (Gupta, 2017). לפי עקרונות הגישה הליברלית, ההנחה האפריורית כי עובדות מין הן קורבנות מבטאת תפיסה פטרונית המצמצמת את הסובייקטיביות של נשים בזנות (Pitcher, 2019) ולא מאפשרת לראות בהן סובייקטים בוחרים האחראים על חייהם. לפי גישה זו הבעיה העיקרית איננה עצם העיסוק בזנות אלא הקלון והבושה האופפים אותו, היעדר גישה למשאבים וחוסר יכולת לממש זכויות בסיסיות (רוברטס, 2006; Vanwesenbeeck, 1994; Sanders, 2006).

עיתונות וזנות: ייצוג, מסגור, נרטיב וביקורת

חקיקה שאוסרת על צריכת זנות ורואה בצרכני הזנות מבצעי עבירה, משקפת תפיסה הדוחה על הסף טענות שמזוהות עם עקרונות מסוימים בגישה הליברלית. אחת מנקודות המפתח בהתפתחות של תפיסה זו ביחס לזנות במדינה היא האופן שבו התקשורת מתווכת לציבור את תופעת הזנות. כך, באמצעות מסגור, שימוש בדימויים וסטריאוטיפים, השפה הנבחרת, שיוך הסיפור להקשר זה או אחר, הבלטתו וכן הלאה, מתרחש תהליך הבניית המציאות - הנכחה או הדרה של אירועים, קבוצות או תופעות (Lawlor & Tolley, 2017; Nesbitt-Larking, 2007; Sutkutė, 2019).

במסגרת חקר התקשורת מנקודת מבט ביקורתית, העיסוק בייצוג, מסגור ודימויים הוא מהותי בעיקר בנוגע לקבוצות המוגדרות "אחרות" - מיעוט כמותי או מיעוט חברתי (קמה ופירסט, 2015; Hall, 1980, 1986). בהתאם לכך, אחד המרחבים הבולטים שבהם אפשר לעמוד על אופי היחסים בין העיתונות למציאות חיה של נשים הוא סיקור האלימות נגדן (למיש, 2007). התבוננות ארוכת טווח במרחב זה בישראל חושפת את יכולתה של העיתונות להעלות נושאים חדשים לסדר היום הציבורי ולהעביר קבוצות ותופעות חברתיות משולי השיח למרכזו, עד כדי שינוי תפיסתי בקרב הציבור ומקבלי ההחלטות (דיין-גבאי, 2021). אך למרות העלייה בהיקף ההתייחסות התקשורתית לסוגיית האלימות נגד נשים, נמצא כי הסיקור הוא חרב פיפיות (להב, 2007). לצד העלאת הנושא לדיון, הוא הוצג לרוב באופן פשטני וסנסציוני, ללא ניסיון לחשוף את המבנה המגדרי שעומד בבסיסו (בן-עטר ואח', 2021; ברק-ברנדס, 1996; דיין-גבאי, 2020; להב, 2008). מחקר שבחן את הסיקור התקשורתית של אלימות כלפי נשים מצד בני זוגן הראה כי אמצעי התקשורת נוטים לדרמטיזציה, להאשמת הקורבן במצבה

ולהצגת הסוגיה החברתית של אלימות כלפי נשים כבעיה פרטית (ברק־ברנדס, 1996). בה בעת, הסיקור הנרחב בנושא גם תרם רבות לקידום חקיקה מקיפה יותר (גל, 2003).

לנוכח דברים אלו, מעניין לבחון מה חושפים מחקרים המנתחים את הייצוג התקשורתי של התופעה שבמרכז מחקר זה: הזנות. מחקרים שונים מצאו כי סוגיית הסחר בנשים מוסגרה כנושא פלילי, השייך לתחום הפשע, והוצגה באופן אפיזודי, כאוסף של מקרים בודדים, ולא כנושא העומד בפני עצמו (Pajnik, 2010; Shafer et al., 2014). ברנט (Barnett, 2016), שביצעה ניתוח איכותני של תכנים שפורסמו ב־49 מגזינים מרחבי העולם (ארצות הברית, אנגליה, אוסטרליה, הודו, קנדה, דרום אפריקה וישראל) במשך עשור (2000-2010), מצאה כי הסיקור נטה לסנסציוניות וכלל רמיזות כי קורבן הסחר אשמה במצבה, קרי שמשוהו בנתוניה "אפשר" לסחור בה. יתרה מכך, לא נמצא עיסוק במרכיבים חברתיים של תופעת הסחר, סיבותיה והשלכותיה, או חיבור שלה להיבטים תרבותיים, פוליטיים, כלכליים וחינוכיים, או למבנה המגדרי הדכאני. גם מחקרים שלא התמקדו בסחר בנשים הציגו את הנשים בזנות כאחראיות בלעדיות למצבן ולתופעה בכלל (Cabezas, 1998); בהקשרים של פשיעה יותר מאשר של קורבנות (Suppiah et al., 2019); או שהזנות ככלל הוצבה בהקשרים של עסקים ולא כבעיה חברתית, כאשר הנשים הוצגו כמחוללות מחלות, אקטיביות ועצמאיות (Öztaşıl & Ziyalar, 2015). ככלל, נמצא כי אופן המסגור של סוגיות חברתיות - אפיזודי או תמטי - השפיע על הטמעתן בתודעה הציבורית, כאשר מסגור אפיזודי פירושו התייחסות בעיקר למקרים פרטיים, ואילו מסגור תמטי הוא התייחסות רוחבית לסוגיה, המאפשרת דיון מעמיק, בעוד מושא הסיקור נותר מופשט (Iyengar, 1990).

באופן כללי, הסיקור התקשורתי של זנות מתעלם לרוב מהנורמות הפטריארכליות שמסלילות נשים לעולם זה. בהקשר זה, ראוי להזכיר מחקר אמריקני שסקר את השיח התקשורתי במהלך 13 השנים שקדמו לחקיקת חוקים לסגירת פורומים שונים שקידמו זנות מקוונת (Fight Online Sex Trafficking Act; Stop Enabling Sex Traffickers Act). המחקר מצא כי מרבית הכתבות בתקשורת (כ־70%) על פורומי המין של "קרייגסליסט" (Craigslist)² מסגרו את הזנות כפשע והביעו תמיכה כללית בקידום חקיקה לסגירת הפורומים, כאשר השפה הנבחרת התייחסה לרוב ל"זנות" (prostitution) ולא ל"עבודת מין" (sex work), וכי השיח התקשורתי שקדם לחקיקת החוק המבקש למגר זנות מקוונת דחק לשוליים את הפרדיגמה של זנות כעבודה לגיטימית (Reynolds, 2020).

לנוכח הרקע התאורטי שהוצג עד כה, מחקר זה יבחן את מסגור הזנות בתקשורת הישראלית בהקשרים של אלימות בשנים שקדמו לקידום החוק לאיסור צריכת זנות

בישראל. על קורפוס המחקר, שיטת המחקר, ממצאי המחקר והדיון בהם, בחלקו הבא של המאמר.

קורפוס המחקר, דרכי החקירה וניתוח הטקסטים

באמצעות ניתוח שיח ביקורתי, ניתוח נרטיבי ותמטי, מחקר זה בוחן את מסגור תופעת הזנות כזירה של אלימות וניצול בעיתונות המקוונת בישראל בשנים שקדמו לחקיקת החוק לאיסור צריכת זנות (2008-2018). קורפוס המחקר מונה 1,308 פריטים עיתונאיים שנדלו משלושה אתרי חדשות: **הארץ**, **וואלה** ו-*ynet*.

במחקר נותחו כל הפריטים (כתבות, מדורים, תחקירים, מבזקים) אשר עסקו בזנות או אזכרו אותה, תוך התמקדות בטקסטים מילוליים. דליית הפריטים נעשתה ידנית, לפי מילות חיפוש רלוונטיות, כגון: זנות, סחר בנשים, זונות, פרוצות, יצאניות, נערות/נערת ליווי, סרסור, הפללת הלקוח, איסור צריכת זנות, צרכני זנות, עובדת/עבודת מין, דירה דיסקרטית, בית בושת, זנאים וכו'. הפריטים נאספו לטבלה מארגנת על פי קטגוריות שונות, שנועדו למפות את החומר ולבחון את המסגור, הייצוג והתמות המרכזיות. לאחר קריאה חוזרת ונשנית של הכתבות נעשה מיון וזיהוי על פי קטגוריות, שבדקו בין היתר מי הן הדמויות הבולטות, הנעדרות או השוליות בכל כתבה וכיצד הן מוצגות, על אילו פרטים מושם דגש, מה ההקשר, האם מדובר בזנות קטינים, סחר בנשים, זנות מקומית וכיוצא בזאת, האם יש ביטויים חוזרים, מה הם ובאיזה הקשר הוצגו. שיטת ניתוח הנתונים התמקדה בהיבטים לשוניים רטוריים של הטקסט המעבירים מסרים סמויים, תוך התייחסות למיתוסים תרבותיים או אידאולוגיות רווחות בנוגע לזנות. בהקשר זה נעשה מאמץ להבין איזה קול עולה מכלל התמות המופיעות בכלי תקשורת שונים.

שיטת המחקר משלבת בין גישת ניתוח שיח ביקורתי (CDA) לניתוח נרטיבי, כאשר ניתוח השיח הביקורתי מניח מראש שבשיח יש חוסר שוויון ומאבקי כוח (Blommaert, 2005). במסגרת גישה זו חוקרים נעזרים במגוון רחב של כלי ניתוח (חמו ואח', 2015; קליין, 2010; Van Leeuwen, 2008; Sriwimon & Zilli, 2017), תוך התמקדות בשלושה מושגים מרכזיים ומכוננים: כוח, אידאולוגיה וביקורת (van Dijk, 2015). מחקרים ביקורתיים מצביעים על התפקיד שממלא השיח בהפקה של אי־שוויון ובשעתוקו ומתחקים אחר האופנים שבהם טקסטים דבורים או כתובים מבטאים יחסים של כוח ושליטה, מחזקים אותם ונותנים להם לגיטימציה - או מתנגדים להם (קליין, 2010; Sriwimon & Zilli, 2017). מחקר זה נשען על ראיית חקר שיח ביקורתי כגישה אקטיביסטית למחקר איכותני (Reynolds, 2018, 2020), משום שגישה זו מאפשרת לאתר בעיות חברתיות, ובמיוחד אפליה ואי־שוויון (Renkema, 2004; Sriwimon, 2004).

(2017). נוסף על כך, לדעת חוקרים בגישה זו יחסי כוח מוטמעים בהכרח בייצוגים בתקשורת (Reynolds, 2020).

מלבד ניתוח שיח ביקורתי, מחקר זה נשען על ניתוח נרטיבי, בשל ההבנה כי צירת נרטיב כרוכה בשורה ארוכה של בחירות וכי בכל נרטיב ישנו יסוד מניפולטיבי. בחירות אלה נוגעות לרלוונטיות, לשפה, לסגנון, לפרטים שיודגשו ועוד (אלמוג, 1999; ספקטור-מרזל, 2010; Renkema, 2004). לפיכך, הדגשת פרטים מסוימים בטקסט או הדרתם ממנו, וכן בחירת המילים והמבנה התחבירי של המשפטים, הן פעולות פוליטיות המבטאות כוח ומקצות מידה זו או אחרת של עוצמה לגיבורי הסיפור השונים (תירוש, 2001; van Krieken & Sanders, 2019). לכן, בהתבסס על הנחת היסוד כי אין טקסט ניטרלי, וודאי שלא טקסט עיתונאי (וולפספלד, 2012), נטען כי אף שהעיתונאים מחויבים לייצג את המציאות, הם גם מציעים מסר בעל משמעות ערכית או מוסרית, בין שהוא גלוי או סמוי, מודע או לא מודע (קליין, 2010; Renkema, 2004; van Krieken & Sanders, 2019).

תחימת החוקר ובחירת חקורות התקשורת

הוחלט לתחום את הפרסומים שבהם עוסק המחקר בין השנים 2008-2018, משלוש סיבות:

1. בשנת 2008 הוקמו שני ארגונים - סלעית³ בתל אביב ואופק נשי⁴ בחיפה - שהם חלק מהתוכנית הלאומית למלחמה בתופעת הזנות. זו עובדה בעלת חשיבות, משום שהקמת ארגונים אלו היא ביטוי להתייחסות הממסדית לתופעת הזנות בכלל, להבדיל מדגש על סחר בנשים בלבד. כלומר, המחקר מתחיל בנקודת הזמן שבה מדינת ישראל הכירה בקיומה של תופעת "זנות מקומית", שאינה תלויה ביבוא וסחר של נשים.
2. דגימת הפרטים נחתמת ברגע ההיסטורי שבו אושר בממשלה החוק לאיסור צריכת זנות - 31 בדצמבר 2018 (חי, 2018).
3. 11 שנים הן תקופה ראויה ומספקת לבריור תהליכים חברתיים, תקשורתיים ופוליטיים. לצורך מיפוי הסיקור העיתונאי בנושא נבחרו שלושה אתרי חדשות בולטים: **הארץ**, **וואלה** ו-**ynet**. נבחר משום שהוא אחד האתרים הגדולים והמובילים בישראל,⁵ ומשום שאפשר לומר כי הוא מייצג פלח אוכלוסייה רחב. **הארץ** נבחר משום שאף הוא עיתון מרכזי בשיח הציבורי, אך גם האקדמי, אשר מטפח דימוי של עיתון "איכותי" ולא פופולרי, המייצג קהל יעד אליטיסטי (קמה, 2005; Lehman-Wilzig & Seletzky, 2010). בהתאם לכך, אתר **הארץ** מעיד כי יותר ממחצית מגולשיו מחזיקים בתואר שני או שלישי, ורובם מגיעים ממעמד סוציו-אקונומי בינוני ומעלה (ב"ז, 2017). **וואלה**

נבחר אף הוא בשל היותו אתר פופולרי בשדה התקשורת, שטוען לשיעור חשיפה של 55.4% נכון לשנת 2017.⁶ השילוב בין אתרים אלו מאפשר סקירה רחבה ומגוונת של השיח החדשותי המקוון על תופעת הזנות, אשר מעוררת מחלוקת בדין הציבורי.

חמצאים

ניתוח הפריטים העלה שתי קטגוריות מרכזיות. הראשונה היא "זנות - מקרה מזעזע", הכוללת התייחסות לשלוש תת-קטגוריות של סיפורים על זנות בנסיבות מחמירות: "זנות בכפייה וביטויי אלימות נוספים", "זנות קטינים וקטינות" ו"כשל מוסרי - זעזוע משבירת מוסכמה חברתית". הקטגוריה השנייה, "נרטיב ההסברה", מציגה את הזנות כזירה של אלימות, אך משלבת טכניקות של הסברה וחינוך, ובכך יוצרת תמונה מורכבת יותר מ"זנות - מקרה מזעזע".

"זנות - מקרה מזעזע"

מאמר זה חושף נרטיב בולט של הזנות בסיקור התקשורת בישראל לאורך השנים. המקרים המתפרסמים תחת נרטיב זה ממוסגרים כאיומים ויוצאי דופן, כאלה שמותירים את צרכן התקשורת "מזעזע". נרטיב דומיננטי זה בשיח התקשורת דומה לממצאים של להב (2008), שהראתה כי תקיפות מיניות מסוקרות בעיקר כ"מקרה מזעזע". תחת נרטיב זה נמצא התייחסויות לזנות בכפייה, זנות שכוללת אלימות בוטה, זנות קטינים, וכן צריכת זנות בידי דמויות בעלות תפקידים מסורתיים (אם, אב, בן זוג) או מקצועיים (אנשי דת, שוטרים, נבחרי ציבור), אשר מעורבותם בתופעה נתפסת כשבירה של נורמות חברתיות. במסגרת הנרטיב "זנות - מקרה מזעזע", ככל שהאירוע המתואר משופע יותר במאפיינים סנסציוניים, שיפורטו להלן, רמת הזעזוע גדלה וגובר הסיכוי לבולטות בשיח התקשורת ובסדר היום הציבורי.

זנות בכפייה וביטויי אלימות נוספים

במחקר נמצא כי ההתייחסות המפורשת ביותר למקרה הזנות כמקרה יוצא דופן, איום, מחריד ומזעזע היא כאשר מדובר בזנות בכפייה. בקטגוריה זו נמצאות ידיעות וכתבות המתייחסות לסחר בנשים, אשר כוללות אמצעים רטוריים שמבהירים כי מדובר בזנות "בניגוד לרצונה" של האישה, ומכאן נגזר הזעזוע. מילים כמו "אולצה", "כפו עליה" או "עבדות" מדגישות את יחסי הכוח שבבסיס הזנות ואת פרדיגמת הדיכוי, שבה יש תוקף וקורבן. בנרטיב זה האישה מוצגת כקורבן, חלשה ופסיבית, ובמקביל הגבר מתואר כאקטיבי, תוקפני, לעיתים לא אנושי. דוגמאות לכך מופיעות בכותרות שונות,

שפורסמו במועדים ובגופי תקשורת שונים: "אישום: אנס את גרושתו וכפה עליה זנות" (אשכנזי, 2008); "רוצה את הדרוכן בחזרה? תעבדי בזנות" (זיתון, 2010); "חשד: אילצו צעירה לשכב עם 20 גברים בערב" (בריינר, 2013). גם הדוגמה הבאה מראה כיצד המקרה מתואר כסיפור של כפייה ואילוץ, שבו האישה בזנות היא הקורבן, והגורמים הגבריים באשר הם - הסוחר, הסרסור וצרכני הזנות עצמם (המוגדרים כאן "לקוחות") - הם התוקפים, המאלצים ואף האנסים:

"נאנסה על ידי 8 עד 81 לקוחות בלילה" [כך בכותרת המשנה - אד"ג]

כאשר י' הגיעה לישראל נערכה "מכירה פומבית" לנשים, והיא נלקחה לבית בושת ברחוב פינ בדרום תל אביב, שם אולצה לעבוד בזנות במשך כשנה וחצי [...].

[...] אולם הסיוט של ט' החל כאשר הגיעה למצרים. היא ושתי נשים נוספות נאלצו ללכת זמן רב במדבר, בקור וללא אוכל. מי שרצתה לאכול או לישון במקום מוגן, נאלצה לקיים יחסי מין עם הבדואים, שניסו להבריחן לישראל. לפי התביעה, במשך כשנה הועסקה ט' בזנות ונאנסה על ידי 8 עד 81 לקוחות בלילה (גרוסמן, 1102).

הבחירה לתאר אונס במילים "יחסי מין" נראית תמוהה, משום שמינוח זה מרמז על מערכת יחסים והדדיות, להבדיל מהמילה "אונס", שביסודה אלימות, כפייה של אקט מיני והיעדר הסכמה חופשית. באותו הקשר, גם המילים "לעבוד" ו"הועסקה", השאולות מעולם העבודה הנורמטיבי, אינן תואמות לתיאור מקרים של אלימות קיצונית ומעשי אונס חוזרים ונשנים.

פרט לזנות בכפייה, מאפיין נוסף שממסגר את הזנות כ"מקרה מזעזע" הוא תיאורים של גילויי אלימות מלבד הזנות עצמה. לעיתים אלו תיאורים מפורטים, פלסטיים, על סף הפורנוגרפיים, ולעיתים רק מוזכר סוג האלימות. ככל שגילויי האלימות קשים, בוטים ומחרידים יותר, גובר הזעזוע. הדבר נכון גם בנוגע לתיאור של ריבוי האקטים האלימים וחומרתם, עד כדי התייחסות להשלכותיהם ולנזק שגרמו, למשל: "אנסו צעירה באכזריות עד שהפכה עקרה" (נחמני, 2008). כותרת זו מוואלה מנכיחה את האכזריות של התקיפה המינית ואת הנזק הגופני המחריד שנגרם לצעירה, המפורט בכתבה: "נראה כי כתוצאה ממקרי האונס האכזריים, נקרע איבר מינה של הצעירה ונפגע רחמה, אך הם מנעו ממנה טיפול רפואי, וכתוצאה מכך הפכה לעקרה. ההתעללות הממושכת בצעירה נפסקה רק לאחר שנעצרה על ידי המשטרה וגורשה מישראל". פירוט היתר בדבר הפגיעות הגופניות שגרמו הסוחרים אומנם מנכיח את הנזק והאלימות הכרוכים בזנות, אך אלו תיאורים פלסטיים, כמעט פורנוגרפיים, אשר משמשים בעיקר להגברת הסנסציה.

בסיקור עיתונאי של זנות בכפייה "טבעי" להפנות אצבע מאשימה כלפי הסוחר והסרסור, הם "האשם המייד", אלה שכופים את הזנות, אך נשאלת השאלה מה בנוגע לצרכני הזנות. נמצא כי הסיקור שמדגיש את ההיבט של סחר בנשים נוטה להתעלם מהאחריות של הזנאי עצמו או למזער אותה. לדוגמה, בכתבה לעיל לא מוטלת אחריות על עשרות הגברים שהתעלמו ממצבה הרפואי של הצעירה וקיימו איתה יחסי מין בניגוד לרצונה, קרי, אנסו אותה. השיח העיתונאי החסר על אודות הגברים הרבים שפגעו בצעירה מותיר את הזנאים - הדלק שמניע את תעשיית הזנות - במחשכים. חשוב להתעכב על דמותו של צרכן הזנות משום שמדובר בקבוצה הטרוגנית - גברים בני כל הגילים ובכל רמות ההשכלה, שמגיעים מכל שכבות האוכלוסייה, ויש להם מניעים שונים (בן־ג'ויה, 2015; ברוק, 2007; טל־הדר, 2015; לבנקרון, 2013; להברז, 2016; פרח־פרן, 2019; פריאור, 2017; ריבקין ואח', 2022; Lowman, 2022; Coy et al., 2019; & Atchison, 2006; Sanders, 2008a, 2008b; Sawyer et al., 2001) ואחרים הם גברים נשואים הנחשבים "נורמטיביים" (לבנקרון ודהאן, 2003; ריבקין ואח', 2022; Sawyer et al., 2001). היכרות עם מידע מסוג זה יכולה הייתה לבוא לידי ביטוי בעיצוב הנרטיב על זנות בכלל ועל זנות בכפייה בפרט, כך שיכלול התייחסות מעמיקה לדמות הזנאי.

זנות קטינים וקטינות

מסגור הזנות כזירה של אלימות הוא מפורש כאשר מדובר בזנות קטינים וקטינות.⁷ בסיטואציה כזו ברורים לכול יחסי הכוח המעוותים והלא שוויוניים בין הקטינה שגופה נתפס כמצרך ובין הרוכש. קרי, אפשר לומר כי האסימטריה הבולטת בין הזנאי או הסרסור ובין הקטינים מנכיחה את העובדה שהזנות היא ניצול ופגיעה בקטין או בקטינה. בהמשך לכך, הזעזוע מתבטא בהדגשה של יחסי כוח לא מאוזנים וחזרה על המילים "ניצול" ו"הדחה". גם ציון הגיל המדויק של הקטינים מגביר את הזעזוע. כך למשל בכותרת המשנה "במבצע רחב היקף שנערך ב־36 ערים אמריקאיות, שוחררו עשרות קטינים שנוצלו מינית, אחד מהם בן 10 בלבד" (מקגריל, 2009). מוטיב נוסף התורם לזעזוע הוא מספר גדול של מעורבים במקרה המתואר - בין שמדובר בסרסורים או סוחרים, ובין שמדובר בקטינים עצמם. לדוגמה: "ארה"ב: 389 נעצרו בחשד לשידול ילדים לזנות" ("ארה"ב: 389 נעצרו", 2008). הסיפור הופך מזעזע יותר כאשר הוא כולל את המאפיינים הבאים: תיאור של פעילות אלימה פרט לאקט הזנות עצמו, ציון גילן הצעיר של הקטינות, ציון הפער הגילאי או המעמדי בין הזנאי או הסרסור ובין הקטינה/ה, ותיאור הקטינים במילה "ילדים". הדוגמה הבאה לקוחה מתוך כתבה המכילה מאפיינים רבים שמסייעים להגדיר את המקרה כמזעזע:

"התחלתי בעשר בבוקר וסיימתי בחצות", היא סיפרה בראיון מצמרר לרשת NNC. "כמה מהגברים צחקו עליי משום שבכיתי. הייתי צריכה לעצום את העיניים שלי כדי שלא אראה מה הם עושים לי, כדי שלא ארגיש דבר", היא אמרה.

בגיל 31, לדבריה, המשטרה המכסיקנית ערכה פשיטה על בית הבושת, ויקינטו חשבה שהיא ניצלה מידי סוחר הנשים. היא טענה. השוטרים פשוט אספו את כל הבנות שעסקו בזנות ודרשו טובות הנאה מיניות [...] "הם היו דוחים. הם ידעו שהיינו קטינות. לא היינו אפילו מפותחות. הפנים שלנו היו עצובות. היו בנות בנות עשר בלבד. היו בנות שבכו. הן סיפרו לשוטרים שהן קטינות ואיש לא שם לב", סיפרה הצעירה המכסיקנית.

יקינטו הוכתה והייתה קורבן להתעללות מצד סרסורים שונים. היא נכנסה להריון לאחד מהם וילדה תינוק בגיל 51. לדבריה, הסרסורים שלה השתמשו בתינוק שלה כאמצעי להפעלת לחץ עליה (מורו, 5102).

אין ספק שהמקרה הוא סנסציוני, וכך גם אופי הסיקור, שכולל פירוט יתר, דרמטיזציה, ציון גילי הילדות ומילות תואר רבות. הסיקור המוחשי והדרמטי מעביר היטב את הזוועה שבסחר בקטינים לזנות. אך גם כאן המסגור הוא אפיזודי (Iyengar, 1990), קרי פרסום של מקרה פרטי, פרסום יחיד במדור חדשות מהעולם, שאינו חלק מסיקור רחב יותר של מצב הסחר או זנות קטינים בישראל או בעולם. הביקורת הנדרשת כאן עולה דווקא לנוכח המשפט שנבחר לסיום הכתבה: "יקינטו סיפרה שרוב לקוחותיה 'היו זרים שביקרו בעיר שלי וחיפשו קשרים מיניים עם קטינות כמוני'" (מורו, 2015) - הערה מטרידה שאינה זוכה להתייחסות נוספת. הרי צריכת זנות בכלל, וזנות קטינים בפרט, אינה מתרחשת בריק. למעשה, אין לה קיום ללא הביקוש והצריכה. נראה כי גם כאן, כמו במקרים נוספים, הזנאים נותרים בצל, ללא חשיפה ראויה.

"כשל מוסרי" - זעזוע משבירת מוסכמה חברתית

נמצא כי הנרטיב "זנות - מקרה מזעזע" כולל התייחסות לזנאים במקרים מסוימים בלבד - כאשר פרופיל הזנאי, הסוחר או הסרסור הוא של אדם שעצם מעורבותו בדרך זו או אחרת בתעשיית הזנות נתפסת כשבירת מוסכמות חברתיות. מדובר במקרים של "אירוע יוצא דופן", שעשוי לגרום לאדם הסביר להשתאות לנוכח שבירת מוסכמות חברתיות מסוימות, ובכך נחשף כשל מוסרי. המקרה הראשון הוא צריכת זנות או שידול לזנות מצד בן משפחה קרוב: אב המסרסר בבתו, גבר באשתו או אם בבנותיה. הפליאה וההצבעה על שבירת מוסכמות חברתיות מתרחשת גם במקרים שבהם מי שנתפס צורך זנות, מסרסר או משדל לזנות, הוא אדם שמחזיק בתפקיד בעל אופי ממסדי, כמו שמירה על החוק (שוטרים), המוסר (איש דת) או חינוך ילדים ונוער (מורה). העובדה שדווקא אדם כזה כשל בתפקידו מציבה אותו בעמדה של מי שנכשל מוסרית. הכשל

המוסרי כאן הוא לא מעצם צריכת הזנות, אלא מהשבר בנורמה ההתנהגותית המצופה מבעלי תפקידים מסוימים. כך בדוגמאות הבאות של אימהות שמוצגות כאחראיות לפגיעה בבנותיהן: "5 שנות מאסר לאם שצירפה את בתה למיטה כששכבה עם לקוחות" (אידלמן, 2009); "תושבת פלורידה נעצרה לאחר שבלשים שהתחזו ללקוחות נפגשו עם בתה בת ה־15 במלון בניו יורק לכאורה במטרה לקיים עימה יחסי מין בתשלום. 'חשבת' שהיא תתעסק רק בסטיות', אמרה האם" ("לקחה את בתה", 2014).

מקרים של אימהות שמסרסרות בבנותיהן שוברים מוסכמות חברתיות בסיסיות לגבי תפקידה של האם, ומקצינים את הדיכטומיה בין אם טובה לאם רעה. מדובר במופע קיצוני של ניפוץ "מיתוס האימהות", שהוא בסיס לייצור מתמיד של דימויים וייצוגים של אימהות שכשלו בתפקידן ואינן ממלאות את דרישות האידיאל האימהי (שיפמן, 2017). האם הטובה נתפסת כבלתי־אנוכית, כנועה, אי־מינית ומקדישה את עצמה לילדיה, ואילו האם הרעה נתפסת כאנוכית, תוקפנית ומינית (Kaplan, 1992). אם אפשר לזהות נורמות וערכים משתנים בחברה בנוגע לתפקיד האימהות באמצעות הטקסט התקשורתי (ארונים, 2014; לחובר, 2018), הרי שאפשר לתייג את האישה שמסרסרת בבנותיה כסמן הקיצוני ביותר במודל "האם הרעה". ההדגשה של שבירת מוסכמה חברתית זו בנוגע לתפקידה של האם, משקפת את הבסיס הפטריארכלי של ההפרדה הדיכטומית בחברה הישראלית בין נשים בכלל ובין אימהות בפרט. התפיסה של "אם רעה" מודגשת ביתר שאת בשל ההנחה כי האישה היא מעל הכול "אם ורעה", וכי השתתפותה ותרומתה לחברה מתגלמות בעיקר בתפקידים משפחתיים (ברקוביץ, 1999). כאשר האם היא הגורם המסרסר, אין ספק שמדובר באם יוצאת דופן, השוברת את מוסכמות החברה והמוסר, אך השיח התקשורתי ביחס למקרים אלו נותר בגדר הצהוב והסנסציוני, ולא מספק נתונים נוספים שעשויים להציג תמונת מציאות מורכבת ורבדים נוספים להבנת התופעה. מעניינת בהקשר זה התובנה העולה ממחקרה של נעמה גולדברג (2019), כי הקשר הראשוני בין האם לבת הוא אחד הגורמים המצויים בבסיס הכניסה למעגל הזנות.

המקרה ממוסגר כמזעזע גם כשהמסרסר הוא בן הזוג. כך בדוגמה הבאה: "חשד: סרסר בבת זוגו בחודש ה־9 להריונה" (סניור, 2012). תיאור זה מכתיר את המקרה כמזעזע, כמו גם אמירתו המפורשת של הכתב כי מדובר בסיפור מזעזע: "פשיטה משטרתית על בית בושת חשפה **סיפור מזעזע**. בעל המקום [...] חשוד כי סרסר בבת זוגו והכריח אותה להעביר לו 2,000 שקל מדי יום. **גם הריון לא עורר בו חמלה**" [ההדגשות שלי, אד"ג] (סניור, 2012). גברים שמשדלים את בנות הזוג שלהם להגיע ליגנות בדרכים שונות הם תופעה מוכרת; המושג "סרסורי רומיאו" (Romeo pimps) מתייחס לטכניקה הכוללת הצהרות אהבה כוזבות ובניית מערכות יחסים חבריות ואף

זוגיות, שבהן נוצרת תלות של האישה בסרסור (Eberhard et al., 2019; Kennedy et al., 2007). אך בסיקור התקשורת של גברים שמסרסרים בבנות זוגן לא נראה שהטכניקה הזו נתפסת כשיטת פעולה, אלא כמקרים אפיזודיים מזעזעים. כמו כן, אמצעים רטוריים של הדגשת הביטוי "בן זוג" וחזרה עליו מחזקים את הזעזוע משבירת המוסכמה החברתית בנוגע לתפקידו המסורתי של הגבר, קרי הגנה על בת זוג, ובכך משמרים את היסודות הפטריארכליים של הגבריות ההגמונית כחלק ממערכת יחסים הטרונומטיבית (Connell & Messerschmidt, 2005).

הזעזוע מצריכת הזנות כשבירת מוסכמות חברתיות מתבטא גם כאשר הדמות הפוגעת מזוהה עם תפקיד ציבורי. כך למשל בנוגע לאנשי דת שצורכים זנות: "ארה"ב: כומר גנב 1.3 מיליון דולר ושכר נערי ליווי" ("ארה"ב: כומר גנב", 2010); או לאנשי חינוך, מדריכים ומטפלים בילדים ונוער, למשל: "מורה לשעבר מפ"ת הורשע בסרסור וניצול קטינה" (חננאל, 2010). אך כתבות רבות עוסקות במקרים שבהם מי שכשלו מוסרית הם אנשי אכיפת החוק - שוטרים: "במקביל לחקירה התערור חשד כי אחד מהשוטרים מקיים יחסי מין עם אחת הנשים **תוך כדי ניצול חולשתה ומצוקתה** [...]..." [ההדגשה שלי, אד"ג] (פורת, 2018). הביטוי המודגש מראה כי הזעזוע קשור לכך שהשוטר מעל באמון הציבור ובאמון הקורבנות שמבקשות את עזרתו במסגרת תפקידו.

במסגרת נרטיב זה, התקשורת מספרת לנו סיפור של "זנות בנסיבות מחמירות". לשם כך ננקטים אמצעים שונים, כמו הדגשה של מקרי אלימות ואזכור חוזר ונשנה שלהם, תוך שימוש במילות תואר רבות ותיאורים פלסטיים, דרמטיזציה, ציטוט עדויות אישיות ושימוש במספרים מדויקים כדי לעורר סנסציה (ציון גילים צעירים, מספר הפעמים שנאנסה וכו'). גם כאן, בדומה לממצאיה של ברנט (Barnett, 2016), הנשים מוצגות כפסיביות ונאיביות, בעוד הסרסור והסוחר ממוסגרים כתוקפים אלימים ואכזריים. ככלל, הזנות מוצגת כזירה של פשיעה ואימה, אך גם כאן חסר מסגור תמטי שמאפשר ניתוח של שורשי התופעה החברתית והשלכותיה ודיון בהם (Iyengar, 1990). נוסף על כך, דמות הזנאי לרוב נעדרת מהשית, אלא אם מדובר באדם בעל תפקיד מסוים, ואז הזעזוע נובע מהכשל המוסרי.

אם כן, אפשר לומר כי המסגור האפיזודי של תופעת הזנות שנמצא בהקשר זה כולל התמקדות בדמויות קונקרטריות וחשיפת מופע מסוים של תופעת הזנות בפני הקוראים. היעדר המסגור התמטי מאפשר התעלמות תרבותית, פוליטית, כלכלית וחינוכית מהמבנה המגדרי והלא שוויוני בזנות עצמה ובתרבות המאפשרת אותה (Barnett, 2016; Iyengar, 1990).

“נרטיב ההסברה”: הגרסה המורכבת ל“זנות – מקרה חזעזע”

נרטיב משמעותי נוסף שמצא מחקר זה נוקט מעין טקטיקת הסברה ועל כן נקרא “נרטיב ההסברה”. נרטיב זה מציע נקודת מבט מורכבת יותר מהנרטיב הסנסציוני “זנות – מקרה מזעזע”. כלומר, הוא כולל מסגור של הזנות כאלימה, אך גם משלב טכניקות הסברה שמבקשות להשפיע לא רק ברמה האינפורמטיבית אלא גם לחנך, תוך נטייה לראות בזנות סוגיה חברתית ולא מקרה פרטי, כלומר יש בו מסגור תמטי (Lyengar, 1990). יש שרואים סיקור מסוג זה כ“בריא” (Ekberg, 2020). נרטיב זה בלט בעיקר באתר **הארץ**. כאמור, “נרטיב ההסברה” מאופיין בטכניקות הסברה. אחת מהן היא הצגת מיתוסים ועימותם עם נתונים המפרקים את המיתוס או לכל הפחות זורעים ספק באשר לאמינותו. טכניקה נוספת היא יצירת תשתית של ידע לגבי תופעת הזנות באמצעות הבאת עדויות של שורדות זנות, סיקור מהשטח, תיאורי פעילויות של ארגוני נשים וכיוצא בזאת. עוד טכניקה היא פרסום מדריך שיעניק לקוראים תבנית ידע אופרטיבית, מאורגנת ומובנת בנושא. לדוגמה, הכותרת “זנות היא לא בחירה” (לי, 2016א) סותרת את פרדיגמת ההעצמה ואת טענת הבחירה החופשית וחופש העיסוק. בהמשך מתברר כי זהו ציטוט מתוך עדות של שורדת זנות המובאת בכתבה. דוגמת המדריך, או מתן ידע אינפורמטיבי, באה לידי ביטוי גם בכותרת הכוללת שאלה, שעליה הכתבה מנסה להשיב. כזו למשל היא הכותרת **בהארץ** “מה בעצם הבעיה בביקור בבית בושת?” (לי, 2016ב), שאחריה מופיעה כותרת משנה: “פגשתם חבר ואתם מתקשים להסביר לו מה בעצם הבעיה עם זנות? לפניכם חלק ראשון במדריך המלא”. ניתוח הכותרות מספיק כדי לזהות את “נרטיב ההסברה”, כאשר כותרת המשנה מסבירה כי הכתבה היא מדריך שייתן לקורא ולקוראת כלים וידע שיעזרו להם להפוך לשגרירים של נרטיב זה. לאורך הכתבה, הכתבת מציגה מיתוס אחר מיתוס ומבקשת להפריך אותם:

“זנות היא המקצוע העתיק בעולם, תמיד היתה ותמיד תהיה ובלתי ניתן למגר את התופעה”

בקיצור נמרץ: גם רצח, זה לא אומר שאנחנו לא מנסים למנוע אותו. התיאורטיקנית הפמיניסטית פרופ' קתרין מקינון נייערה זה מכבר את המוסכמה החברתית העתיקה כשציינה ש“זנות היא לא המקצוע העתיק בעולם, אלא היא הדיכוי העתיק בעולם” [ההדגשות במקור, אד"ג] (לי, 2016ב).

“נרטיב ההסברה” נוקט אמצעים שונים, כגון: עדויות, שאלות מנחות, ראיונות, פירוק מיתוסים תרבותיים, הצגת נתונים והתייחסות לזנות כאל תופעה חברתית. אחד המאפיינים הבולטים בנרטיב זה הוא התייחסות לרקע של הנשים בזנות ולנוקי הזנות, ותיאור הוויית הזנות כמעגל של גיהנום, אסונות וסבל:

[...] שגרת החיים שלנו נעדרת ממי שחיים בגיהנום הזנות. לצערנו, סיפורה של פזית אינו חריג. אלו חייהן של רוב שורדות הזנות - בניגוד למיתוס הרווח על אותן סטודנטיות "שובבות", ש"חוגגות את המיניות שלהן" וחוסכות סכומי עתק שבעתיד יממנו בוודאי את לימודי הפוסט-דוקטורט. המציאות שמוכרת לאלו העוסקים בעבודת שטח בתחום עגומה בהרבה (לוי, 4102).

בנרטיב זה האישה תוגדר "אישה בזנות", "במעגל הזנות" או "שורדת זנות", בניגוד לחלופות כמו "עובדת מין", "חשפנית", "נערת ליווי", "זונה", "פרוצה", "יצאנית" וכדומה. כמו כן, גבר שצורך זנות יכולה במקרים רבים "זנאי", "צרכן מין", "צורך נשים בזנות" או "גבר". עם זאת, לעיתים עדיין מופיעות הגדרות מוכרות כמו "לקוח" או "צרכן". נוסף על כך, זהו נרטיב הנוטה לתאר את החקיקה באהדה, תוך ביטוי תמיכה כמעט מוחלטת:

הצעת החוק להפללת לקוחות הזנות, שהיא תרגום די עוקב למודל השבדי, מבקשת בראש ובראשונה לתקן עוול חברתי. היא מבקשת לסמן את השתיקה של החוק כלפי הזוועות המתרחשות בעולם הזנות ולהטיל את אות הקלון החברתי אשר רבץ עד היום על נשים ונוער שמעורב בזנות - על הלקוחות ואולי גם חזרה על החברה כולה (גיא, 4102).

לסיכום, בבסיס "נרטיב ההסברה" ניכר רצון לתווך לציבור את הזנות דרך נתונים ומחקרים, ובהתאם לפרדיגמת הדיכוי, דרך עדויות מהשטח ופעילות של ארגוני סיוע. הוא יוצר שפה חדשה, שמבקשת למצב את האישה כנפרדת מעולם הזנות ואת הגבר צורך הזנות כחלק אינטגרלי מעולם זה. נרטיב זה מנסה לפרק מיתוסים ולספק הסברה שתמלא פערים בתודעה הציבורית בכל הנוגע לתופעת הזנות, ואפשר לשער כי היא חיונית למען הכשרת הלך הרוח הציבורי לקבלת חקיקה בנושא. חשיבותו של "נרטיב ההסברה" נובעת מהעמדה המוסרית שניצבת בבסיסו ובבסיס החוק, לפיה גופן של נשים אינו יכול לשמש חפץ ועל כן בלתי אפשרי לרכוש אותו.

דין וסיכום

מהממצאים שהוצגו במאמר זה עלו שני אופני מסגור מרכזיים שמקשרים את תופעת הזנות לאלימות. האחד הוא מסגור אפיזודי, הבא לידי ביטוי בנרטיב "זנות - מקרה מזעזע", והשני הוא מסגור תמטי, אשר מתבטא בעיקר ב"נרטיב ההסברה".

נרטיב "זנות - מקרה מזעזע" מתווך את הזנות כפרדיגמת דיכוי, אך נוטה להציג מקרים פרטניים באופן פשטני וסנסציוני, ללא התייחסות למורכבות ולמבנה המגדרי הדכאני שבבסיס התופעה. בנרטיב זה החיבור בין אלימות לזנות אינו מוצג כאינהרנטי לתופעה, אלא כאוסף של סיפורי מקרה פרטיים בעלי מאפיינים שמעצימים את

ה"זעזוע". ממצא זה מהדהד מחקרים אחרים שעסקו בסיקור התקשורתי של מקרי אלימות נגד נשים (בן-עטר ואח', 2021; ברק-ברנדס, 1996; דיינגבאי, 2020; להב, 2008; למיש, 2002; Sutherland et al., 2015; Alat, 2006). כמו כן, בנרטיב זה האישה תהיה לרוב הדמות המרכזית בכתבה, בעוד הזנאי נדחק הצידה. מעצם היותה מושא הסיקור המרכזי, גם אם מנקודת מבט אוהדת, היא עשויה להיתפס כאחראית הבלעדית למצבה. זאת בדומה למחקרו של יינגר (Iyengar, 1990) על הסיקור התקשורתי של תופעת העוני, אשר מצא כי כאשר המסגור היה אפיזודי בעיקרו, וכלל דוגמאות מסוימות של אנשים עניים - הציבור ייחס את האחריות לעוני לאותם אנשים, ואילו במקרים של מסגור תמטי, כלומר הצגת העוני כתוצאה של מדיניות ממשלתית או ציבורית, האחריות יוחסה לחברה והתופעה נתפסה כבעיה חברתית ולא פרטית.

הדבר חשוב בעיקר לנוכח ממצא "נרטיב ההסברה", אשר מקשר אלימות לזנות באמצעות מסגור תמטי, תוך ניסיון להפיץ ידע ולנפץ מיתוסים תרבותיים נושנים. נרטיב זה נובע מגישת הפמיניזם הרדיקלי בנוגע לזנות, כמו גם מההבנות הנמצאות בבסיס החוק לאיסור צריכת זנות. אך בשונה מ"זנות - מקרה מזעזע", הנוטה לתיאורי מקרה סנסציוניים, "נרטיב ההסברה" מנכיח את נזקי הזנות, מניח תשתיות אפיסטמולוגיות ומסמן את הזנות עצמה כאלימות מבלי להיתלות במקרי אלימות הנלווים לתופעה. בנרטיב זה משמשים מונחים ודימויים משדה האלימות המינית - כולל הגדרת הזנות בתור אונס, ניצול מיני, התעללות ופגיעה מינית, וכינוי צרכן הזנות "זנאי", הזנות מקושרת להפרת זכויות אדם, ההתייחסות אליה היא כאל תופעה אלימה, וכל זאת תוך תמיכה בחקיקה בנושא.

בחינת הדיון התקשורתי בסוגיה מסוימת מאפשרת להבין תהליכים חברתיים. ממבט על, הסיקור התקשורתי שלפיו הזנות היא זירה של אלימות היה דומיננטי בשנים שקדמו לאישור החוק. חקיקת החוק לאיסור צריכת זנות בישראל מעבירה מסר לציבור כי הנורמות התרבותיות משתנות, וזנות אינה תופעה לגיטימית בחברה מתוקנת. השאלה עד כמה הסיקור העיתונאי והשינויים בו משקפים שינוי ביחס הציבורי לזנות נותרת פתוחה ומזמינה מחקרים עתידיים.

הערות

- 1 להרחבה בנוגע לגישות פמיניסטיות לגבי זנות והיבטים רגולטוריים ראו: שמיר (2016).
- 2 "קרייגסליסט" הוא אתר אינטרנט הכולל לוח מודעות מקוון ובו מדורים רבים ומגוונים, החל בהצעות עבודה, מוצרים למכירה, דירות ובתים, וכלה בהיכרות, אירועים ושירותים קהילתיים. האתר פעיל ב־700 ערים ב־70 מדינות ברחבי העולם, וכולל גם מערכת פורומים בנושאים שונים, ביניהם פורום לצריכת מין.
- 3 סלעית, מערך טיפולי תמיכתי לנשים במעגל הזנות. להרחבה: https://saleet4you.org/?gclid=CjwKCAjw3cSSBhBGEiwAVII0ZzDIH8P2NryY1v2WVdLnOHotC1ny_71EJGiJ_UbSjVB3DbDI1QGwKhoCjroQAvD_BwE
- 4 אופק נשי, מענה לנשים בזנות בחיפה. להרחבה: <https://profhaifa.wordpress.com/about>
- 5 בין האתרים המובילים בדירוג נמצאים גם **מאקו** (כולל אתר החדשות N12) ו-**וואלה**. להרחבה: ב"ז (2017).
- 6 עוד על כך בכתבה באתר **העין השביעית** (ב"ז, 2017). בחודש מרץ 2020 מספר הביקורים באתר עמד על 86 מיליון. להרחבה: <https://www.themarker.com/advertising/2020-03-26/ty-article/0000017f-f507-d5bd-a17f-f73f7ca50000>
- 7 הן נעררים וילדים והן נערות וילדות מנוצלות ומנוצלים בזנות. בתת־פרק זה אתייחס לתופעה לרוב בלשון זכר, "זנות קטינים", אך הכוונה לשני המינים.

רשימת המקורות

- אלמוג, ש' (1999). "עיני המערער חשכו": בין הנרטיבי לנורמטיבי. **מחקרי משפט**, ט"ו, 295-320.
- אלמוג, ש' (2008). **נשים מופקרות**. משרד הביטחון.
- ארה"ב: 389 נעצרו בחשד לשידול ילדים לזנות (2008, 26 ביוני). **וואלה**. <https://news.walla.co.il/item/1303647>
- ארה"ב: כומר גנב 1.3 מיליון דולר ושכר נערי ליווי (2010, 7 ביולי). **Ynet**. <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3916466,00.html>
- ארוניס, ק' (2014). בין אשמה לקרבנות: השיח האמהי בסיקור "פרשת רמדיה". **מגמות**, מט, 576-602.
- אשכנזי, א' (2008, 6 באוגוסט). אישום: אנס את גרושתו וכפה עליה זנות. **הארץ**. <https://www.haaretz.co.il/misc/1.1341301>
- ב"ז, א' (2017, 15 ביוני). כמה גולשים יש לאתרי החדשות בישראל? **העין השביעית**. <https://www.the7eye.org.il/250845>

בן-ג'ויה, ר' (2015). **תפיסותיהם של לקוחות זנות בישראל ביחס לתופעת הזנות וביחס למדיניות בנושא** [עבודה לשם קבלת תואר מוסמך]. אוניברסיטת תל אביב.

בן-עטר, א', דיין-גבאי, א' ויונס, ג' (2021). הם משלנו - הסיקור התקשורתי הדינמי של אונס קבוצתי: מקרה איה-נאפה. **קשר**, 57, 8-30.

בריינר, י' (2013, 22 באפריל). חשד: אילצו צעירה לשכב עם 20 גברים בערב. **וואלה**. <https://news.walla.co.il/item/2635528>

ברקוביץ, נ' (1999). "אשת חיל מי ימצא?" נשים ואזרחות בישראל. **סוציולוגיה ישראלית**, (ב1), 277-317.

ברק-ברנדס, ס' (1996). "משחק הדמעות": **אמצעי התקשורת והבנייתה החברתית של בעיית הנשים המוכות בישראל** [עבודה לשם קבלת תואר מוסמך]. האוניברסיטה העברית בירושלים.

גולדברג, נ' (2019). **כיצד תופסות נשים שורדות זנות את תפקיד אימהותיהן בעיצוב מהלך חייהן** [עבודה לשם קבלה ללימודי תואר שלישי]. אוניברסיטת בראילן.

גור, ע' (2008). **מופקרות - נשים בזנות**. הקיבוץ המאוחד.

גיא, ר' (2014, 29 במאי). יש דרך להילחם בזנות. **וואלה**. <https://news.walla.co.il/item/2750986>

גל, נ' (2003). **אלימות נגד נשים: נורמה או סטייה?** הקיבוץ המאוחד.

גרוסמן, ג' (2011, 16 באוגוסט). אולצו לעסוק בזנות ותובעות את המדינה: 'ממנו הטיפול במחלות-נו'. **וואלה**. <https://news.walla.co.il/item/1851000>

דיין-גבאי, א' (2020). איזה מין נשיא: פרשת משה קצב כנקודת מפנה בשיח התקשורת על עבירות מין בישראל. **מסגרות מדיה**, 19, 43-70.

הרצוג, א' ושדמי א' (2013). זנות, סחר בנשים ופורנוגרפיה: מה הקשר? ולמה עכשיו? בתוך א' הרצוג וא' שדמי (עורכות), **בשר ודמים: זנות, סחר בנשים ופורנוגרפיה בישראל** (עמ' 7-16). פרדס.

וולפספלד, ג' (2012). **תקשורת פוליטית: חמישה דברים שחייבים לדעת**. עם עובד.

זיתון, י' (2010, 1 ביוני). רוצה את הדרכון בחזרה? תעבדי בזנות. **ynet**. <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3897566,00.html>

חי, ש' (2018, 31 בדצמבר). היסטוריה בכנסת: צריכת זנות נאסרה בחוק. **ynet**. <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5438368,00.html>

חמו, מ', קמפף, ז' ובלום-קולקה, ש' (2015). חקר השיח: זרמים ועקרונות יסוד. בתוך ש' בלום-קולקה, א' ליביו וא' סופר (עורכים), **שיח תקשורת: מקראה** (עמ' 5-25). האוניברסיטה הפתוחה.

- חננאל, א' (2010, 3 באוגוסט). מורה לשעבר מפ"ת הורשע בסרסור וניצול קטינה. **וואלה**.
<https://news.walla.co.il/item/1717797>
- טל-יהדר, ר' (2015). **תפיסות של לקוחות של זנות אודות שימוש במין בתשלום ויחסי גומלין עם זהותם הגברית** [עבודה לשם קבלת תואר מוסמך]. אוניברסיטת תל אביב.
- לבנקרון, נ' (2013). הפרט והחברה במפגש עם הזנות והפורנוגרפיה: הלקוח הישראלי. בתוך א' הרצוג וא' שדמי (עורכות), **בשר ודמים: זנות, סחר בנשים ופורנוגרפיה בישראל** (עמ' 143-164). פרדס.
- להב, ה' (2008). **מקרה מזעזע: סיקור תקשורתי של תקיפות מיניות בישראל**. מכון חיים הרצוג לתקשורת, חברה ופוליטיקה ואוניברסיטת תל-אביב: בית ספר רוטשילד-קיסריה לתקשורת.
- לבהרז, י' (2016). **מאחורי מסך הדיסקרטיות - שיח לקוחות והפיכתו של האינטרנט לשחקן פעיל בתעשיית המין** [עבודה לשם קבלת תואר דוקטור לפילוסופיה]. אוניברסיטת בן גוריון בנגב.
- לוי, ט' (2014, 16 במרץ). הפנים העצובות של מיסוד הזנות. *Ynet*.
<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4499219,00.html>
- לחובר, ע' (2018). יום האם: מודלים של אימהות בסדרות טלוויזיה ישראליות פופולריות, **ביטחון סוציאלי**, 103, 285-302.
- לי, ו' (2016א, 25 בספטמבר). זנות היא לא בחירה. **הארץ**.
<https://www.haaretz.co.il/blogs/veredlee/BLOG-1.3078128>
- לי, ו' (2016ב, 19 בדצמבר). מה בעצם הבעיה בביקור בבית בוש? **הארץ**.
<https://www.haaretz.co.il/blogs/veredlee/BLOG-1.3164637>
- למיש, ד' (2002). המדיה, הזונה והמדונה. **פנים**, 22, 84-93.
- למיש, ד' (2007). הפוליטיקה של הדרת מיעוט בתקשורת: דימויי נשים וסיקור האלימות נגדן. בתוך ד' כספי (עורך), **תקשורת ופוליטיקה** (עמ' 185-207). האוניברסיטה הפתוחה.
- לקחה את בתה לניו יורק לקראת הסופרבוול וסרסרה בה (2014, 1 בפברואר). **וואלה**.
<https://news.walla.co.il/item/2717004>
- מורו, ר' (2015, 12 בנובמבר). אולצה לעסוק בזנות: "נאנסתי 43,200 פעמים". *Ynet*.
<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4724564,00.html>
- מקגרייל, כ' (2009, 28 באוקטובר). האף-בִּי־איי עצר 700 איש בחשד לחברות ברשת שמכרה ילדים לזנות. **הארץ**.
<https://www.haaretz.co.il/misc/1.1287278>
- נחמני, נ' (2008, 22 ביוני). אנסו צעירה באכזריות עד שהפכה עקרה. **וואלה**.
[walla.co.il/item/1301005](https://news.walla.co.il/item/1301005)
- נגבי, ע' (2009). **סיפורי אונס בבית המשפט: ניתוח נרטיבי של פסקי דין**. רסלינג.

סנטו, י' וברגר, מ' (2015). **סקירת ספרות בנושא: תופעת הזנות במאה העשרים ואחת**. משרד הרווחה והשירותים החברתיים, המשרד לביטחון הפנים.

סניור, א' (2012, 28 באוגוסט). חשד: סרסר בבת זוגו בחודש ה-9 להריונה. <https://www.Ynet.co.il/articles/0,7340,L-4274202,00.html>

ספקטור-מרזל, ג' (2010). מנגנוני ברירה בטענה של זהות סיפורית. בתוך ל' קסן ומ' קרומר-נבו (עורכות), **ניתוח נתונים במחקר איכותני** (עמ' 63-96). אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

פורת, י' (2018, 8 במרץ). חשד: חוקר משטרה ביצע עבירות מין בנשים מרוסיה שהועסקו בזנות. [Ynet https://www.Ynet.co.il/articles/0,7340,L-5149864,00.html](https://www.Ynet.co.il/articles/0,7340,L-5149864,00.html)

פרח-פרץ, ע' (2019). **חווית המשתמש: גבריות ופגיעות - מבט מעמיק אל תוך עולמם הפנימי של גברים צרכני זנות** [עבודה לשם קבלת תואר מוסמך]. אוניברסיטת בר-אילן.

פריאור, א' (2017). **תשלום עבור מין במסגרת תיירות: חוויותיהם של גברים ישראלים** [עבודה לשם קבלת תואר מוסמך]. אוניברסיטת תל אביב.

פרקר, א' ופלד, ע' (2009). **שירותים לנשים בזנות: סקירת ספרות**. אוניברסיטת תל אביב.

קופפרברג, ע' (2010). **חקר הטקסט והשיח: ראשומון של שיטות מחקר**. אוניברסיטת בן-גוריון.

קליין, ע' (2010). ניתוח שיח ביקורתי של טקסט עיתונאי. בתוך ל' קסן, ומ' קרומר-נבו (עורכות), **ניתוח נתונים במחקר איכותני** (עמ' 253-230). אוניברסיטת בן-גוריון.

קמה, ע' (2005). **"חטיבה אנושית אחת, עם ישראל אחד": על כינון זהויות קיבוציות במכתבים למערכת "הארץ"**. מכון חיים הרצוג לתקשורת, חברה ופוליטיקה, אוניברסיטת תל אביב.

קמה, ע' ופירסט, ע' (2015). **על ההדרה: ייצוגים תקשורתיים של "אחרים"**. רסלינג.

קמיר, א' (2002). **פמיניזם, זכויות ומשפט**. האוניברסיטה המשודרת.

קמיר, א' (2007). **כבוד אדם וחווה: פמיניזם ישראלי חדש במשפט ובחברה**. כרמל.

רוברטס, נ' (2006). **זונות עושות היסטוריה: הסחר במין בחברה המערבית**. סטרא אחרא.

ריבקין, ד', אייזיק, ע', קפרנוב, א', ברנדר, ד' ולוי-זוהר, א' (2022). **מחקר מלווה לחוק איסור צריכת זנות: ממצאי ביניים**. מאיירס ג'וינט ברוקדייל. <https://brookdale.jdc.org.il/publication/consumption-of-prostitution>

שיפמן, ס' (2017). **שפוטה ונשפטת: דמות האם בסיפורת העברית במפנה האלף**. הקיבוץ המאוחד.

שמיר, ה' (2016). גישות פמיניסטיות לרגולציה של הזנות: מבט אוהד על הפער שבין המשפט על ספר לבין המשפט בפעולה. בתוך י' בלנק, ד' לוי-פאור ור' קרייטנר (עורכים), **מסדירים רגולציה: משפט ומדיניות** (עמ' 121-168). הפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן - אוניברסיטת תל אביב. https://en-law.tau.ac.il/sites/law-english.tau.ac.il/files/media_server/Law/faculty%20members/hila%20shamir.pdf

תירוש, י' (2001). סיפור של אונס, לא יותר: על הפוליטיקה של ייצוג טקסטואלי בע"פ 3031/98 מדינת ישראל נ' שבתאי. *משפטים*, ל"א, 579-622.

Agustín, L. M. (2007). *Sex at the margins: Migration, labor, and the rescue industry*. Zed.

Alat, Z. (2006). News coverage of violence against women: The Turkish case. *Feminist Media Studies*, 6(3), 295–314.

Barnett, B. (2016). Dividing women: the framing of trafficking for sexual exploitation in magazines. *Feminist Media Studies*, 16(2), 205–222.

Barry, K. (1995). *The prostitution of sexuality*. New York University Press.

Blommaert, J. (2005). *Discourse: A critical introduction*. Cambridge University Press.

Cabezas, A. (1998). Discourses of prostitution: The case of Cuba. In K. Kempadoo & J. Doezema (Eds.), *Global sex workers: Rights, resistance, and redefinition* (pp. 79–86). Routledge.

Connell, R. W., & Messerschmidt, J. W. (2005). Hegemonic masculinity: Rethinking the concept. *Gender & society*, 19(6), 829–859.

Cotter, C. (2015). Discourse and media. In D. Schiffrin, D. Tannen & H. E. Hamilton (Eds.), *The handbook of discourse analysis* (pp. 821–795). Blackwell.

Coy, M. (2012). Introduction: Prostitution, harm and gender inequality. In M. Coy (Ed.), *Prostitution, harm and gender inequality: Theory, research and policy* (pp. 1–12). Routledge.

Coy, M., Smiley, C., & Tyler, M. (2019). Challenging the “prostitution problem”: Dissenting voices, sex buyers, and the myth of neutrality in prostitution research. *Archives of Sexual Behavior*, 48(7), 1931–1935.

Dworkin, A. (1993). Prostitution and male supremacy. *Michigan Journal of Gender & Law*, 1, 1–12.

Dworkin, A. (1997). *Life and death: Unapologetic writings on the continuing war against women*. Free Press.

Eberhard, J., Frost, A., & Rerup, C. (2019). The dark side of routine dynamics: Deceit and the work of Romeo pimps. In M. S. Feldman, L. D'Adderio, K. Dittrich & P. Jarazabkowski (Eds.), *Routine dynamics in action: Replication and transformation (Research in the Sociology of Organizations, Vol. 61)* (pp. 99–121). Emerald Publishing Limited.

- Ekberg, G. (2004). The Swedish law that prohibits the purchase of sexual services: Best practices for prevention of prostitution and trafficking in human beings. *Violence Against Women, 10*(10), 1187–1218.
- Ekberg, G. S. (2020). The Swedish approach to prostitution and trafficking in human beings through a gender equality lens. In J. Winterdyk & J. Jones (Eds.), *The Palgrave international handbook of human trafficking* (pp. 559–582). Palgrave Macmillan.
- Farley, M. (2004). “Bad for the body, bad for the heart”: Prostitution harms women even if legalized or decriminalized. *Violence Against Women, 10*(10), 1087–1125.
- Ferguson, A. (1984). Sex war: The debate between radical and libertarian feminists. *Signs: Journal of Women in Culture and Society, 10*(1), 106–112.
- Gupta, R. (2017). The politics of language: Why sex is not work. *ANTYAJAA: Indian Journal of Women and Social Change, 2*(2), 222–231.
- Hall, S. (1980). Introduction to media studies at the centre. In S. Hall, D. Hobson, A. Lowe & P. Willis (Eds), *Culture, media, language: Working papers in cultural studies, 1972–79* (pp. 117–121). Hutchinson.
- Hall, S. (1986). Cultural studies: Two paradigms. In J. Curran, M. Gurevitch & J. Woollacott (Eds.), *Media, knowledge and power*. Milton Keynes, Open University Press.
- Iyengar, S. (1990). Framing responsibility for political issues: The case of poverty. *Political Behavior, 12*, 19–40.
- Johnston, A., Friedman, B., & Shafer, A. (2014). Framing the problem of sex trafficking: Whose problem? What remedy? *Feminist Media Studies, 14*(3), 419–436.
- Kaplan, A. E. (1992). *Motherhood and representation: The mother in popular culture and melodrama*. Routledge.
- Kennedy, M. A., Klein, C., Bristowe, J. T., Cooper, B. S., & Yuille, J. C. (2007). Routes of recruitment: Pimps' techniques and other circumstances that lead to street prostitution. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma, 15*(2), 1–19.
- Lawlor, A., & Tolley, E. (2017). Deciding who's legitimate: News media framing of immigrants and refugees. *International Journal of Communication, 11*, 967–991.
- Lehman-Wilzig, S. N., & Seletzky, M. (2010). Hard news, soft news, ‘general’ news: The necessity and utility of an intermediate classification. *Journalism, 11*(1), 37–56.

- Lowman, J., & Atchison, C. (2006). Men who buy sex: A survey in the Greater Vancouver Regional District. *Canadian Review of Sociology and Anthropology*, 43(3), 281–296.
- MacKinnon, A. C. (1993). Prostitution and civil rights. *Michigan Journal of Gender and Law*, 1, 13–31.
- MacKinnon, A. C. (2017). *Butterfly politics*. The Bellknap Press of Harvard University Press.
- McLeod, E. (1982). *Working women: Prostitution now*. Croom Helm.
- Nesbitt-Larking, P. W. (2007). *Politics, society, and the media*. University of Toronto Press.
- O'Neill, M., Pitcher, J., & Sanders, T., (2009). *Prostitution: Sex work, policy and politics*. Sage.
- Özaşçılar, M., & Ziyalar, N. (2015). Framing prostitution in Turkey: News media coverage of prostitution. *International Journal of Criminal Justice Sciences*, 10(2), 152–164.
- Pajnik, M. (2010). Media framing of trafficking. *International Feminist Journal of Politics*, 12(1), 45–64.
- Pitcher, J. (2019). Intimate labor and the state: Contrasting policy discourses with the working experiences of indoor sex workers. *Sexuality Research and Social Policy*, 16(2), 138–150.
- Renkema, J. (2004). *Introduction to discourse studies*. John Benjamins.
- Reynolds, C. (2018). Building theory from media ideology: Coding for power in journalistic discourse. *Journal of Communication Inquiry*, 43(1), 47–69. <https://doi.org/10.1177/0196859918774797>
- Reynolds, C. (2020). “Craigslis is nothing more than an internet brothel”: Sex work and sex trafficking in US newspaper coverage of Craigslis sex forums. *The Journal of Sex Research*, 58(6), 1–13.
- Sanders, T. (2006). Researching sex work: Dynamics, difficulties, and decisions. In D. Hobbs & R. Wright (Eds.), *The Sage handbook of fieldwork* (pp. 201–221). Sage.
- Sanders, T. (2008a). Male sexual scripts intimacy, sexuality, and pleasure in the purchase of commercial sex. *Sociology*, 42(3), 400–417.
- Sanders, T. (2008b). *Paying for pleasure: Men who buy sex*. Willan.

- Sawyer, S., Metz, M. E., Hinds, J. D., & Brucker, R. A. (2001). Attitudes towards prostitution among males: A “consumers’ report”. *Current Psychology*, 20, 363–376.
- Scheufele, D. A. (1999). Framing as a theory of media effects. *Journal of Communication*, 49(1), 103–122.
- Smith, P., & Bell, A. (2007). Unraveling the web of discourse analysis. In E. Devereux (Ed.), *Media studies: Key issues and debates* (pp. 78–100). Sage.
- Sriwimon, L., & Zilli, P. J. (2017). Applying critical discourse analysis as a conceptual framework for investigating gender stereotypes in political media discourse. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 38(2), 136–142.
- Suppiah, P. C., Kaur, S., Arumugam, N., & Shanthi, A. (2019). News coverage of foreign sex workers in Malaysia: A critical analysis. *GEMA Online® Journal of Language Studies*, 19(1), 136–152.
- Sutherland, G., McCormack, A., Pirkis, J., Easteal, P., Holland, K., & Vaughan, C. (2015). *Media representations of violence against women and their children: State of knowledge paper*. ANROWS.
- Sutkutė, R. (2019). Media, stereotypes and Muslim representation: World after Jyllands-Posten Muhammad cartoons controversy. *EUREKA: Social and Humanities*, 6, 59–72.
- Tolley, E. (2016). *Framed: Media and the coverage of race in Canadian politics*. University of British Columbia Press.
- Tyler, K. A., Hoyt, D. R., & Whitbeck, L. B. (2000). The effects of early sexual abuse on later sexual victimization among female homeless and runaway adolescents. *Journal of Interpersonal Violence*, 15(3), 235–250.
- van Dijk, T. A. (2015). Critical discourse analysis. In D. Schiffrin, D. Tannen & H. E. Hamilton (Eds.), *The handbook of discourse analysis* (pp. 352–371). Blackwell.
- van Krieken, K., & Sanders, J. (2019). What is narrative journalism? A systematic review and an empirical agenda. *Journalism*, 22(6), 1393–1412.
- Van Leeuwen, T. (2008). *Discourse and practice new tools for critical discourse analysis*. Oxford University Press.
- Vanwesenbeeck, I. (1994). *Prostitutes' well-being and risk*. VU University Press.
- Weitzer, R. (2009). Sociology of sex work. *Annual Review of Sociology*, 35(1), 213–234.
- Wodak, M., & Meyer, R. (2001). *Methods of critical discourse analysis*. Sage.